

TA'LIM SIFATI MONITORINGINING KONSEPTUAL ASOSLARI VA UNI ELEKTRON TIZIMLAR ORQALI AMALGA OSHIRISH IMKONIYATLARI

<https://doi.org/10.5281/zenodo.19187482>

Oripova Shahzoda Zafarjon qizi

Abdulla Avloniy nomidagi pedagogika mahorat milliy instituti magistranti

Annotatsiya

Mazkur maqolada ta'lim sifati monitoringining konseptual asoslari, uning zamonaviy pedagogik talqini hamda ta'lim jarayonini boshqarishdagi o'rni ilmiy jihatdan tahlil etilgan. Tadqiqotda monitoring tushunchasining mazmuni, vazifalari va funksiyalari tizimli yondashuv asosida yoritilib, uning ta'lim sifatini ta'minlashdagi strategik ahamiyati asoslab berilgan. Shuningdek, maqolada ta'lim sifati monitoringini samarali tashkil etishda elektron tizimlarning roli, ularning imkoniyatlari va afzalliklari ko'rib chiqilgan. Elektron monitoring tizimlari ta'lim jarayonini real vaqt rejimida kuzatish, ma'lumotlarni tezkor tahlil qilish, boshqaruv qarorlarini ilmiy asoslash hamda ta'lim natijalarini prognozlash imkonini berishi aniqlangan. Tadqiqot natijalari raqamli texnologiyalarga asoslangan monitoring tizimlari ta'lim sifatini oshirish va boshqaruv samaradorligini kuchaytirishda muhim omil ekanligini ko'rsatadi.

Kalit so'zlar: *ta'lim sifati, monitoring, pedagogik monitoring, elektron tizimlar, raqamli ta'lim, ta'lim boshqaruvi, baholash, monitoring samaradorligi.*

Abstract

This article analyzes the conceptual foundations of education quality monitoring, its modern pedagogical interpretation, and its role in managing the educational process. The study reveals the content, functions, and objectives of monitoring based on a systemic approach and substantiates its strategic importance in ensuring education quality. Particular attention is given to the role of electronic systems in organizing education quality monitoring, including their capabilities and advantages. It is determined that electronic monitoring systems enable real-time observation of the educational process, rapid data analysis, evidence-based decision-making, and forecasting of educational outcomes. The findings indicate that monitoring systems based on digital technologies serve as an important factor in improving education quality and enhancing management effectiveness.

Keywords: *education quality, monitoring, pedagogical monitoring, electronic systems, digital education, educational management, assessment, monitoring effectiveness.*

Аннотация

В данной статье научно проанализированы концептуальные основы мониторинга качества образования, его современная педагогическая интерпретация и роль в управлении образовательным процессом. Раскрыты содержание, функции и задачи мониторинга на основе системного подхода, обоснована его стратегическая значимость в обеспечении качества образования. Особое внимание уделено роли электронных систем в организации мониторинга качества образования, их возможностям и преимуществам. Установлено, что электронные системы мониторинга позволяют осуществлять наблюдение образовательного процесса в реальном времени, оперативно анализировать данные, обосновывать управленческие решения

Ta'lim jarayonida integrativ yondashuv: nazariya va amaliyotasosida hayotiy ko'nikmalarni rivojlantirish

---

и прогнозировать результаты обучения. Результаты исследования показывают, что цифровые технологии являются важным фактором повышения качества образования и эффективности управления.

Ключевые слова: *качество образования, мониторинг, педагогический мониторинг, электронные системы, цифровое образование, управление образованием, оценивание, эффективность мониторинга.*

So'nggi yillarda global ta'lim makonida sifatni ta'minlash va uni boshqarish masalasi ustuvor yo'nalishlardan biriga aylandi. Ta'lim tizimining raqamli transformatsiyasi, kompetensiyaga asoslangan yondashuvning keng joriy etilishi hamda ta'lim natijalariga nisbatan talablarning ortib borishi ta'lim sifati monitoringini zamonaviy boshqaruv mexanizmlaridan biri sifatida qayta ko'rib chiqishni taqozo etmoqda. Shu nuqtai nazardan, ta'lim sifati monitoringi nafaqat nazorat vositasi, balki ta'lim jarayonining samaradorligini ta'minlovchi strategik boshqaruv instrumenti sifatida qaralmoqda.

Zamonaviy pedagogik yondashuvlarda monitoring tushunchasi sezilarli evolyutsiyani boshdan kechirdi. An'anaviy talqinda monitoring ko'proq baholash va nazorat bilan bog'langan bo'lsa, hozirgi davrda u diagnostika, tahlil, prognozlash va boshqaruv qarorlarini ilmiy asoslashni o'z ichiga olgan kompleks tizim sifatida talqin etiladi. Bu esa monitoringning konseptual asoslarini chuqur o'rganish hamda uning ta'lim sifatini oshirishdagi rolini ilmiy jihatdan asoslash zaruratini yuzaga keltiradi.

Shu bilan birga, ta'lim jarayonining raqamlashtirilishi monitoring tizimlarining mazmuni va texnologiyalarini tubdan o'zgartirmoqda. Elektron tizimlar ta'lim jarayonini real vaqt rejimida kuzatish, katta hajmdagi ma'lumotlarni tezkor qayta ishlash, natijalarni obyektiv baholash hamda boshqaruv qarorlarini optimallashtirish imkonini bermoqda. Natijada monitoring jarayoni an'anaviy qog'oz shaklidagi nazoratdan raqamli boshqaruv tizimiga transformatsiyalanmoqda.

Mavzuning dolzarbligi shundan iboratki, amaliyotda ta'lim sifati monitoringi tizimlari ko'pincha metodologik asoslarning yetarli darajada ishlab chiqilmaganligi sababli samarali ishlamaydi. Ayniqsa, elektron monitoring tizimlarining pedagogik, tashkiliy va texnologik imkoniyatlari hamda ularning ta'lim sifatini oshirishga ta'siri yetarlicha kompleks o'rganilmagan.

Mazkur maqolaning maqsadi – ta'lim sifati monitoringining konseptual asoslarini tahlil qilish, uning zamonaviy pedagogik talqinini yoritish hamda monitoringni elektron tizimlar orqali amalga oshirish imkoniyatlarini ilmiy jihatdan asoslashdan iborat.

Tadqiqot vazifalari quyidagilardan iborat: ta'lim sifati monitoringi tushunchasining nazariy mohiyatini aniqlash, monitoringning pedagogik va boshqaruv funksiyalarini tahlil qilish, monitoringning zamonaviy konseptual yondashuvlarini o'rganish, elektron tizimlarning monitoring jarayonidagi o'rni va imkoniyatlarini baholash.

Tadqiqot natijalari ta'lim sifati monitoringini raqamli texnologiyalar asosida takomillashtirish, boshqaruv samaradorligini oshirish hamda ta'lim jarayonini optimallashtirish bo'yicha ilmiy asoslangan xulosalar ishlab chiqishga xizmat qiladi.

Zamonaviy ta'lim tizimida sifatni ta'minlash masalasi strategik ahamiyat kasb etib, uning samarali boshqaruvi monitoring tizimining ilmiy asoslangan holda tashkil etilishiga bevosita bog'liqdir. Ta'lim sifati monitoringi pedagogik faoliyat natijalarini muntazam kuzatish, baholash, tahlil qilish va prognozlashga qaratilgan tizimli jarayon sifatida talqin etiladi. U ta'lim tizimining real holatini aniqlash hamda rivojlanish yo'nalishlarini belgilash imkonini beruvchi muhim boshqaruv mexanizmi hisoblanadi.

Ta'lim jarayonida integrativ yondashuv: nazariya va amaliyotasosida hayotiy ko'nikmalarni rivojlantirish

---

Pedagogik adabiyotlarda monitoring tushunchasi turlicha izohlanadi. Ayrim tadqiqotchilar uni diagnostik nazorat shakli sifatida baholasa, boshqalari uni ta'lim tizimini boshqarishning analitik vositasi sifatida talqin qiladi. Zamonaviy yondashuvlarga ko'ra monitoring faqat nazorat jarayoni emas, balki ta'lim sifatini oshirish strategiyasini ishlab chiqishga xizmat qiluvchi kompleks pedagogik tizimdir.

Ta'lim sifati monitoringining konseptual asoslari bir qator ilmiy yondashuvlarga tayanadi. Avvalo, tizimli yondashuv monitoringni o'zaro bog'langan komponentlardan iborat murakkab tizim sifatida ko'radi. Ushbu tizimda maqsadlar, mezonlar, indikatorlar, baholash vositalari va tahlil mexanizmlari o'zaro integratsiyalashgan holda faoliyat yuritadi. Monitoring jarayoni uzluksiz siklni tashkil etib, ma'lumot yig'ish, tahlil qilish, qaror qabul qilish va takomillashtirish bosqichlarini o'z ichiga oladi.

Shuningdek, sifat menejmenti konsepsiyasi monitoringni ta'lim sifatini ta'minlashning boshqaruv mexanizmi sifatida talqin etadi. Bu yondashuvga ko'ra monitoring ta'lim standartlariga muvofiqlikni aniqlash, kamchiliklarni bartaraf etish hamda ta'lim jarayonini optimallashtirishga xizmat qiladi. Kompetensiyaviy yondashuv esa monitoringni o'quvchilarning bilim darajasini emas, balki ularning amaliy kompetensiyalarini baholash vositasi sifatida ko'radi. Shu jihatdan monitoringning asosiy funksiyalari diagnostik, analitik, prognozlash va boshqaruv funksiyalaridan iborat bo'lib, ular ta'lim tizimini takomillashtirishga xizmat qiladi. Ta'lim sifati monitoringining mazmuni zamonaviy pedagogik sharoitlarda sezilarli o'zgarishlarga uchradi. Ilgari monitoring ko'proq nazorat va baholash vositasi sifatida qaralgan bo'lsa, bugungi kunda u rivojlantiruvchi boshqaruv mexanizmi sifatida talqin etilmoqda.

Zamonaviy pedagogik talqinda monitoring uzluksizlik, obyektivlik, komplekslik, tizimlilik innovatsion texnologiyalarga tayanish kabi xususiyatlarga ega.

Monitoringning rivojlanishida kompetensiyaviy yondashuv muhim rol o'ynaydi. Ushbu yondashuv ta'lim natijalarini faqat bilimlar bilan emas, balki amaliy faoliyatga tayyorgarlik darajasi orqali baholashni nazarda tutadi. Natijada monitoring jarayonida test natijalari bilan bir qatorda loyihaviy ishlar, amaliy topshiriqlar va faoliyat natijalari ham hisobga olinadi. Zamonaviy pedagogik talqinda monitoringning asosiy vazifalari quyidagilardan iborat: ta'lim jarayonining holatini aniqlash, ta'lim sifatini baholash, rivojlanish strategiyasini belgilash, boshqaruv qarorlarini asoslash. Shu jihatdan monitoring ta'lim tizimini modernizatsiya qilishning muhim omiliga aylanadi.

Raqamli texnologiyalarning jadal rivojlanishi monitoring tizimlarini tashkil etish jarayoniga tub o'zgarishlar kiritdi. Elektron monitoring tizimlari ta'lim jarayonini real vaqt rejimida kuzatish, ma'lumotlarni tezkor qayta ishlash va tahlil qilish imkonini yaratdi. Elektron tizimlarning asosiy afzalliklari quyidagilardan iborat: ma'lumotlarni tezkor yig'ish va qayta ishlash, baholashning obyektivligini ta'minlash, real vaqt monitoringi, katta hajmdagi ma'lumotlarni tahlil qilish imkoniyati, boshqaruv qarorlarini optimallashtirish. Elektron monitoring tizimlari ta'lim jarayonini kompleks baholashga xizmat qiladi. Ular o'quvchilarning o'zlashtirish darajasi, pedagogik faoliyat samaradorligi va ta'lim muassasasining umumiy natijalarini tahlil qilish imkonini beradi. Shuningdek, elektron tizimlar yordamida monitoring jarayoni shaffof va tizimli tus oladi. Bu esa boshqaruv samaradorligini oshirishga, pedagogik faoliyatni takomillashtirishga hamda ta'lim sifatini barqaror rivojlantirishga xizmat qiladi. Natijada, raqamli texnologiyalar asosidagi monitoring tizimlari ta'lim sifatini boshqarishning eng samarali vositalaridan biriga aylanmoqda.

Tadqiqot natijalari ta'lim sifati monitoringi zamonaviy ta'lim tizimini boshqarishning muhim va ajralmas tarkibiy qismi ekanligini ko'rsatdi. Monitoring ta'lim jarayonining real holatini aniqlash,

Ta'lim jarayonida integrativ yondashuv: nazariya va amaliyotasosida hayotiy ko'nikmalarni rivojlantirish

---

natijalarni tizimli baholash, rivojlanish istiqbollarini prognozlash hamda boshqaruv qarorlarini ilmiy asoslash imkonini beruvchi kompleks pedagogik mexanizm sifatida namoyon bo'ladi. Shu jihatdan u faqat nazorat vositasi emas, balki ta'lim sifatini oshirishga xizmat qiluvchi strategik boshqaruv instrumenti hisoblanadi.

Tahlillar shuni ko'rsatdiki, ta'lim sifati monitoringining konseptual asoslari tizimli yondashuv, sifat menejmenti konsepsiyasi hamda kompetensiyaviy yondashuv kabi ilmiy nazariyalarga tayanadi. Ushbu yondashuvlar monitoringni uzluksiz, obyektiv, kompleks va rivojlantiruvchi jarayon sifatida tashkil etish zarurligini asoslaydi. Monitoringning diagnostik, analitik, prognozlash va boshqaruv funksiyalari ta'lim tizimini takomillashtirishda muhim rol o'ynaydi. Shuningdek, tadqiqot natijalari ta'lim jarayonining raqamlashtirilishi monitoring tizimlarini tashkil etishda yangi imkoniyatlar yaratganini ko'rsatdi. Elektron tizimlar monitoring jarayonini tezkor, aniq va obyektiv amalga oshirish, katta hajmdagi ma'lumotlarni real vaqt rejimida tahlil qilish hamda boshqaruv samaradorligini oshirish imkonini beradi. Natijada monitoring jarayoni an'anaviy nazorat shaklidan raqamli boshqaruv mexanizmiga transformatsiyalanmoqda.

Umuman olganda, ta'lim sifati monitoringini elektron tizimlar asosida tashkil etish ta'lim jarayonining shaffofligini ta'minlash, boshqaruv samaradorligini oshirish, pedagogik faoliyatni takomillashtirish hamda ta'lim sifatini barqaror rivojlantirishning muhim omili hisoblanadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI:

1. UNESCO. (2017). Education Quality Monitoring: Global Education Monitoring Report. Paris: UNESCO Publishing.
2. OECD. (2019). Educational Evaluation and Monitoring Systems. Paris: OECD Publishing.
3. Ishmuhamedov R., Yuldashev M. (2020). Ta'limda innovatsion pedagogik texnologiyalar. Toshkent: Fan va texnologiya.
4. Muslimov N.A. (2018). Pedagogik monitoring asoslari. Toshkent: O'qituvchi nashriyoti.
5. World Bank. (2020). Digital Technologies in Education Monitoring. Washington DC.
6. Anderson L., Krathwohl D. (2001). A Taxonomy for Learning, Teaching and Assessing. New York: Longman.
7. Stufflebeam D. (2003). The CIPP Model for Evaluation. Boston: Kluwer Academic Publishers.
8. Selwyn N. (2016). Education and Technology: Key Issues and Debates. London: Bloomsbury Academic.
9. Spector J. (2014). Foundations of Educational Technology. New York: Routledge.
10. Xodjaev B.X. (2019). Ta'lim sifatini boshqarish nazariyasi. Toshkent: Tafakkur nashriyoti.